
MÅNGA EUROPAVÄGAR

HANS WALLMARK

Moderaternas entydiga ställningstagande för ett svenskt medlemskap i det europeiska samarbetet är inte odelat positivt. Toleransen och förståelsen för oliktankande inom partiet är liten, skriver Hans Wallmark.

– Moderata politiker får inta de mest suspekta och ideologivridiga hållningar, menar Wallmark.

På presskonferensen:
– Kan man vara moderat och samtidigt motståndare till svenskt EG-medlemskap?

Frågan formulerades av en uppbyren TV-kommentator som i likhet med sina etermediakollegor från Stockholm vanligtvis brukar lägga beslag på den första halvtimmen av träffarna med ledande politiker. Statsminister Carl Bildt hade apropå EGs regeringschefers möte i Köpenhamn just sagt något om hur viktigt det är att Europadebatten är vital och att det måste vara "högt i tak" hos de svenska partierna.

– Hur högt är det då hos moderaterna, undrades det. Och går det att vara en ledande moderat företrädare samtidigt

---

HANS WALLMARK är politisk skribent och medverkar regelbundet i ett antal moderata tidningar.

som man uttrycker skepsis mot EG/EU?

Carl Bildt besvarade det sista med ett ja. Fast någon sådan sade han sig förstås hittills aldrig ha träffat.

Dock finns det moderater och partiet närstående personer som befinner sig någonstans på en gråskala från misstänksamma mot fortsatt Europaintegration till ryggmärgsmässigt fientliga till alla tänkbara stora politiska projekt. De existerar, men syns och hörs sällan. Så få är de knappast heller. Däremot är nog somliga av dem rädda. Oroliga för att inte betraktas som "riktiga" moderater. Inom den svenska högern har EG-kritik nämligen närmast kommit att jämföras med högförräderi. Moderata politiker får inta de mest suspekta och ideologivridiga hållningar – motsätta sig privatiseringar, införa ny byråkrati, höja skatter eller vägra att infria löften om

sänkta avgifter – utan någon reprimand. Gränsen går vid att ifrågasätta den nuvarande Europapolitiken. Då höjs röster om uteslutning.

I grunden är detta en försummande attityd.

Inom Sveriges näst största parti förekommer ingen konstruktiv debatt om EG/EU. Ingen bemödar sig om att penetrera för- och nackdelar. Och ingen vill ge sitt bidrag till analysen om hur det europeiska samarbetet bör gestalta sig om exempelvis tio år. Istället hyllas den nuvarande regeringslinjen – och sedan får det vara bra med det.

Pågående process

Men som så många ledande politiker vist noterat: den europeiska gemenskapen är inte fix och färdig. Det är en pågående process. Av det skälet borde det vara hyperintressant att debattera vad som bör ske respektive inte ske.

Det går dessutom alldeles utmärkt att vara skeptisk och samtidigt partilöjal. Det har vi ju statsministerns ord på! Att ett svensk EG-medlemskap erbjuder storartade möjligheter behöver väl knappast ordas om i denna tidskrift. Argument vilka värtaligt betonar att EG skapades i fredens och frihetens tjänst och att den fria "hemmamarknaden" bestående av över 300 miljoner konsumenter med fri rörlighet för kapital, tjänster, varor och människor utgör

grunden för fortsatt ekonomisk utveckling.

Som konservativ bör och kan man med visst allvar diskutera fyra "problemområden". 1) Den nationella kontrollen och överhögheten. 2) Utvecklingstendenserna inom EG (ett liv efter Maastricht?). 3) Planekonomi med europeiskt ansikte. 4) Den nuvarande svenska hållningen.

Hur långt kan det europeiska samarbetet komma att gå? Det är ingen hemlighet att det finns människor och politiska grupper som drömmer om en europeisk pendang till Amerikas Förenta Stater. men är en sådan utveckling önskvärd?

Ett sätt att öka det federala inslaget och därmed begränsa den nationella kontrollen är att ge parlamentet ökade befogenheter. Idag är det mest en församling för pratglada politiker utan egentlig makt. En av den svenska Jakampanjens ledande banérförare, Marit Paulsen, pläderar dock i tidningsartiklar för att parlamentet skall ges större möjligheter att intervensera och tygla kapitalet.

Är det en "utopi" vilken delas av alla EG-vänner? Bör inte som idag de enskilda medlemsländerna kunna stoppa eller förhindra oönskade projekt? Eller är vi oundvikligen på väg mot en federativ lösning där Sverige och andra länder bara har att rätta sig efter beslut i EG-

parlamentet? På socialdemokraternas partikongress i Göteborg talade sig Ingvar Carlsson varm för ett politikernas EG som lade band på marknaden och kapitalet.

Argumenten om centralism brukar oftast bekämpas med vackert tal om subsidiaritet – ett ord vilket är lika svårt att uttala som att veta vad det verkligen betyder. Naturligtvis är det en skön tanke att besluten skall fattas på lägsta möjliga nivå, men vem skall se till att regeln efterlevs? Vem har tolkningsföreträde? Går det att uppnå balans i synen på subsidiaritet mellan exempelvis brittiska skeptiker och franska federalister?

Valutor i harmoni

Utvecklingen inom EG går nu mot fördjupat samarbete inom några utpekade områden. Ambitionen är att bland annat skapa ett fungerande valutasamarbete. De senaste månadernas händelser på penningmarknaderna visar hur svårt det är (även om entusiasterna kan utropa att det hela naket avslöjar hur nödvändig ytterligare integration är). Men går det att ha valutor i harmoni om inte ekonomierna är det? Självfallet inte. Av det skälet har också grundläggande villkor uppställts. Regler som visar sig var nog så svåra att följa.

Är inte den bittra verkligheten sådan att valutorna endast kan läsas till varandra

den dag de olika länderna i hög grad ekonomiskt utvecklas i samma takt och riktning? Det innebär att väsentliga ekonomiska beslut inte kan fattas och budgetposter antas av de enskilda staterna utan allt sådant måste göras i samarbete. Under dylika betingelser blir naturligtvis tal om säkerhetspolitiska arrangemang och sociala minimilösningar begripliga. Men är det något som vi vill sträva efter?

Överhettning

Inom EG tycks det också finnas förkärlek för de stora projekten och gemensamma manifestationerna. Finns inte en risk att de stora lösningarna i sin tur möjliggör det stora missbruket? När penningkranarna släpps på är det lätt för cheferna att bli extravaganta – det är alltid någon annan som betalar. Kan inte EGs organ råka ut för överhettning?

Dagligen avslöjas också mygel kring jordbruksstödet. Hur samvetslösa skojare "mjölkat" till sig miljoner genom att falskeligen påstå sig bedriva boskapskötsel eller odla i områden som varit berättigade till höga bidrag. Är det i sig inte en naturlig reaktion då ungefär 75 procent av EGs medel används till jordbruks- eller regionalstöd? Samtidigt finns en närmast planekonomisk övertro på de olika konferenserna med EGs regerings- och statschefer. Det hela målas upp som tillfällen då politikerna skall ta "krafttag" mot arbetslösheten eller en

stagnerad ekonomi. Lösningar som allt som oftast heter stimulanspaket och subventionsmiljoner (interventionslösningar av socialliberalt märke). Istället för att likt en sovjetisk generalsekreterare mässa om "en traktor, en traktor och en traktor till" meddelar EG-alesmannen "ett stödprojekt, ett stödprojekt och ett stödprojekt till".

Det finns sannerligen områden som borde penetreras i den svenska EG-debatten. Spörsmål där EG-vänner har skäl att vara kritiska eller misstänksamma. Dessvärre är det spöklikt tyst kring sådana frågor. I bästa fall föra resonemang i lågmäld ton vid privata middagsbjudningar.

Men är det inte ett allvarligt taktiskt missgrepp av dem som önskar propagera för ett svenskt ja till EG att inte också seriöst debattera problemen och avarterna inom det europeiska samarbetet?

Till varje pris

Den officiella hållningen har hittills varit att Sverige måste med till varje pris. Men så kan rimligtvis inte vara fallet. Vi skall med till rätt pris – och det kan sedan i sig vara rätt högt. Det går inte att komma ifrån att det är sårande när politiker i sin Euroentusiasm nästan förringar vad Sverige har att bidra med.

Visserligen skall vi inte förhäva oss – 8,6 miljoner människor huttrades på

en kontinentens perifera halvö – men även vi har behov av att få höra nationellt klingande och sporrande tal någon gång. På den punkten har onekligen de svenska politikerna mycket att lära av sina europeiska kollegor som gärna tar till brösttoner när det gäller att måla upp sitt lands betydelse. När Spanien eller Grekland gick med i EG bad de knappast om ursäkt för sin existens. Då var det högbyret huvud!

Samarbetsvision

Det talas ofta om att detta är en ödesfråga eller århundradets viktigaste politiska beslut. Just detta faktum borde i så fall entusiasmera anhängare att vara vidsynta. Som EG-medlemmar måste vi väl ha en vision om vad vi vill göra av samarbetet?

För den svenska högern torde det vara tämligen självklart: Minska detaljstyrningarna, öka handeln, underlätta för de fyra friheterna, minska bidragsrullningen samt intensifiera samarbetet med Öst- och Centraleuropa.

Många svenska socialister menar också att EG gör det möjligt att på allvar driva en keynesiansk ekonomisk politik. Ett land kan inte bedriva överbudspolitik, men tillsammans klarar vi av det! Risken är stor att socialdemokrater kan finna meningsfränder för denna linje även bland kontinentens så kallade borgerliga partier.